

بررسی اهمیت اقتصادی، جغرافیایی و محیطی بند کمال خان

پوهندوی نظر محمد معصومی

عضو کادر علمی دیپارتمنت جغرافیه پوهنحی تعلیم و تربیه پوهنتون بلخ

nazarmohamadmasumi@gmail.com

چکیده

کمال خان منطقه یی است در ولایت نیمروز که در ۱۸ کیلومتری ولسوالی چهاربرجک و ۹۵ کیلومتری شهر زرنج قرار دارد. این منطقه از نظر جیومورفولوجی منطقه ای هموار میباشد که رود خانه هلمند با پیچ و خم های زیاد از میان آن میگذرد. یکی از راه های کاهش وابستگی افغانستان به کمک های بین المللی و تقویت روند توسعه استفاده درست از منابع عظیم آبی در این کشور می باشد. استفاده درست از این منابع مستلزم ایجاد یک مدیریت کارآمد منابع آب و سرمایه گذاری های هنگفت در عرصه مهار و وارد کردن آن به چرخه ای تولید می باشد. کاهش فقر، افزایش توانمندی خانواده ها، افزایش عاید سرانه و تقویت روند رشد اقتصادی به صورت مستقیم با استفاده درست از منابع آب در ارتباط است. ذخیره گاه های بند کمال خان باعث پر شدن سفره های زیرزمینی نواحی اطراف می شود و نیاز جدی ساکنان این مناطق به آب را تا اندازه ای برطرف می سازد. وجود آب می تواند، دشت ها و بیابان های اطراف را سرسبز کند و سیمای منطقه را تغییر دهد. هم چنین، این ذخیره گاه ها باعث شکل گیری چراگاه ها برای مواشی و مانع سیل خیزی و سیلاب ها در سمت جنوب غرب کشور می شود. ولایت نیمروز از لحاظ شیب اراضی بین ۰ الی ۲۱۰ درجه قرار دارد و نسبت به درجه شیب اراضی کل کشور (۰ - ۸۶۵) کمترین مقدار درجه شیب را دارد و این یکی از مولفه های مهم در امر توسعه شهری - روستای، ایجاد باغ ها، اراضی زراعتی، تأسیس شهرک های مسکونی، شرکت های صنعتی، ساخت و ساز، حمل و نقل و... به شمار می رود. بند کمال خان نسبت به موقعیتی که دارد، حدوداً بین مناطق دارای درجه شیب اراضی (۰-۱۶) قرار دارد که نبود تضادهای ارتفاعی را نشان می دهد.

واژه های کلیدی: بند کمال خان، اهمیت اقتصادی، اهمیت محیطی، سرسبزی و اهمیت جغرافیایی

مقدمه

کمال خان منطقه یی است در ولایت نیمروز که در ۱۸ کیلومتری ولسوالی چهاربرجک و ۹۵ کیلومتری شهر زرنج قرار دارد. این منطقه از نظر جیومورفولوجی منطقه ای هموار میباشد که رود خانه هلمند با پیچ و خم های زیاد از میان آن میگردد. در پایین دست این منطقه هزاران هکتار زمین زراعتی مرغوب وجود دارد که به دلیل نرسیدن آب، خشک باقی مانده است، در حالی که ساکنین منطقه از بی کاری شدید رنج میبرد و وابسته به مواد غذایی وارداتی هستند.

مام اسناد از حاکمیت گلداسمیت (۱۸۷۳) و مکماهون (۱۹۰۵) تا گزارش های کمسیون دلتای هلمند (۱۹۳۰) همواره از بند کمال به عنوان یک نقطه کلیدی در تقسیم اب یاد شده است. بنابراین کنترل اب در این نقطه برای مدیریت ابهای فرامری حوزه ابریز هلمند از جایگاه ویژه یی برخوردار میباشد. استفاده بهینه از آب در کشوری چون افغانستان که از نظر اقلیمی دارای موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی خاص و از مناطق خشک جهان به شمار می رود؛ از اهمیت خاصی برخوردار است، بخصوص در گسترش و توسعه فعالیت های زراعتی. دولت ها با توجه به محدودیت منابع مختلف آبی، تأکید زیادی بر اقتصادی بودن عرضه و تقاضای آب دارند.

۱۷۴ هزار زمین قابل کشت در پایین دست بند کمال خان وجود دارد که با رسیدن اب به انها ساکنین منطقه میتوانند به صورت مستقیم و غیرمستقیم به کار مشغول شوند. منطقه سیستان زمانی انبار غله نامیده می شد، اما متأسفانه امروزه به دلیل نرسیدن اب، این پتانسیل از انها گرفته شده است.

اهمیت جغرافیایی کمال خان

با تکمیل شدن این بند آب، علاوه بر تأثیر مثبت روی محیط زیست منطقه، بیش از هشتصد هزار هکتار زمین آبیاری قرار خواهد گرفت. این بند به عنان نقطه برای مدیریت آبهای فرامری حوزه ابریز هلمند از جایگاه ویژه ای برخوردار است. این بند در منطقه یی است در ولایت نیمروز که در ۱۸ کیلومتری ولسوالی چهاربرجک و ۹۵ کیلومتری شهر زرنج قرار دارد. این منطقه از نظر جیومورفولوجی منطقه ای هموار میباشد که رود خانه هلمند با پیچ و خم های زیاد از میان آن میگردد. کار دیزاین و ساخت بند (سد) کمال خان در حدود پنجاه و یک سال پیش یعنی در سال ۱۳۴۵ آغاز شد که این پروژه ملی تاکنون به دلایلی گوناگون تکمیل نشده است. مرحله اول ساخت این بند در سال ۱۳۹۱ توسط کمپنی «تدس» کشور تاجیکستان تکمیل گردید و ساخت فاز دوم آن در سال ۱۳۹۱ توسط شرکت های مشترک برای پیریل و آسیابنا (ABCC, BPCC) آغاز و در سال ۱۳۹۴ تکمیل شده است. اما فاز سوم که به خاطر کمبود منابع بودجه ای و اعتبارات تا کنون معطل باقی مانده بود (زیرا کشورهای کمک کننده متأسفانه در بخش احداث سدهای آب با دولت افغانستان همکاری لازم را ندارند) در ۳۱ حمل ۱۳۹۶ با بودجه ۷۸ میلیون دالری از بودجه انکشافی دولت افغانستان و با حضور رئیس جمهور ساخت آن آغاز گردید. طبق پیش بینی های انجام شده بناست ساخت فاز سوم این بند مهم در حوزه جنوب غرب تا چهار سال آینده به پایه اکمال برسد. بند کمال خان که در ۱۸ کیلومتری شمال ولسوالی چهاربرجک و ۹۵ کیلومتری جنوب شهر زرنج مرکز ولایت نیمروز با توان ذخیره ۵۲ میلیون مترمکعب آب موقعیت دارد و بند بخش آباد ولایت فراه با ظرفیت ذخیره بیش از یک میلیارد مترمکعب آب از پروژه های بسیار مهم در حوزه آبیاری و تولید انرژی در حوزه جنوب غرب افغانستان به شمار می آیند.

موقعیت بند کمال خان بیشتر در دشت های وسیع ولایت نیمروز است و زمین در این ساحه از شیب کمی برخوردار است. براساس معلومات موجود ارتفاع این بند ۱۶ متر و ظرفیت ذخیره آب آن ۵۲ میلیون مترمکعب می باشد و توان کنترل آب و سیلاب های موسمی آن بسیار بالا است. با تکمیل شدن این بند آب، علاوه بر تأثیر مثبت روی محیط زیست منطقه، بیش از ۸۰ هزار هکتار زمین زیر آبیاری قرار خواهد گرفت و در حدود ۹ میگاووات برق تولید خواهد شد و زمینة کسب و کار در این مناطق افزایش خواهد یافت.

اهمیت اقتصادی کمال خان

یکی از راه های کاهش وابستگی افغانستان به کمک های بین المللی و تقویت روند توسعه استفاده درست از منابع عظیم آبی در این کشور می باشد. استفاده درست از این منابع مستلزم ایجاد یک مدیریت کارآمد منابع آب و سرمایه گذاری های

هنگفت در عرصه مهار و وارد کردن آن به چرخه ای تولید می باشد. کاهش فقر، افزایش توانمندی خانواده ها، افزایش عاید سرانه و تقویت روند رشد اقتصادی به صورت مستقیم با استفاده درست از منابع آب در ارتباط است. توسعه سکتور زراعت، تولید انرژی، کاهش فقر و توسعه انسانی و همگرایی های اقتصادی مواردی اند که با ساخت بندهای آب در کشور بدست می آیند.

کار دیزاین و ساخت بند (سد) کمال خان در حدود پنجاه و یک سال پیش یعنی در سال ۱۳۴۵ آغاز شد که این پروژه ملی تاکنون به دلایلی گوناگون تکمیل نشده است. مرحله اول ساخت این بند در سال ۱۳۹۱ توسط کمپنی «تدس» کشور تاجیکستان تکمیل گردید و ساخت فاز دوم آن در سال ۱۳۹۱ توسط شرکت های مشترک برایت پیریل و آسیابنا (ABCC) (BPCC) آغاز و در سال ۱۳۹۴ تکمیل شده است. اما فاز سوم که به خاطر کمبود منابع بودجه ای و اعتبارات تا کنون معطل باقی مانده بود (زیرا کشورهای کمک کننده متأسفانه در بخش احداث سدهای آب با دولت افغانستان همکاری لازم را ندارند) در ۳۱ حمل ۱۳۹۶ با بودجه ۷۸ میلیون دالری از بودجه انکشافی دولت افغانستان و با حضور رئیس جمهور ساخت آن آغاز گردید. طبق پیش بینی های انجام شده بناسی ساخت فاز سوم این بند مهم در حوزه جنوب غرب تا چهار سال آینده به پایه اکمال

بند کمال خان که در ۱۸ کیلومتری شمال ولسوالی چهاربرجک و ۹۵ کیلومتری جنوب شهر زرنج مرکز ولایت نیمروز با توان ذخیره ۵۲ میلیون مترمکعب آب موقعیت دارد و بند بخش آباد ولایت فراه با ظرفیت ذخیره بیش از یک میلیارد مترمکعب آب از پروژه های بسیار مهم در حوزه آبیاری و تولید انرژی در حوزه جنوب غرب افغانستان به شمار می آیند. موقعیت بند کمال خان بیشتر در دشتهای وسیع ولایت نیمروز است و زمین در این ساحه از شیب کمی برخوردار است. براساس معلومات موجود ارتفاع این بند ۱۶ متر و ظرفیت ذخیره آب آن ۵۲ میلیون مترمکعب می باشد و توان کنترل آب و سیلاب های موسمی آن بسیار بالا است.

با تکمیل شدن این بند آب، علاوه بر تأثیر مثبت روی محیط زیست منطقه، بیش از ۸۰ هزار هکتار زمین زیر آبیاری قرار خواهد گرفت و در حدود ۹ میگاووات برق تولید خواهد شد و زمینه کسب و کار در این مناطق افزایش خواهد یافت. این در حالی است که افغانستان در خشک سالی مقام ۲۲ را در سطح جهان دارد. در هر سه سال یکبار پدیده خشک سالی در افغانستان تکرار می شود؛ در حالیکه در سایر کشورهای جهان این مشکل با گذشت هر ۱۰ سال تکرار می شود. براساس گزارش بانک جهانی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸ حدود ۶٫۵ میلیون نفر در افغانستان از خشک سالی زیان دیده اند (حیدری، ۱۳۹۷).

حکومت وحدت ملی مصمم بود که جهت مدیریت و استفاده بهینه از آب های شیرین و جاری خود با کشورهای همسایه از جمله کشور ایران که در سال ۱۳۵۱ یک معاهده جهت استفاده مشترک و حقایبه مشخص از آب دریای هلمند دارد، وارد گفت و گو شده و زمینه همکاری مشترک بیشتر را در این بخش فراهم نماید. محمد اشرف غنی رئیس جمهور پیشین به طور مکرر از کشورهای همسایه خواسته است که از ساخت بندهای آب و مدیریت سالم آن با دولت افغانستان همکاری نموده و از آن حمایت نمایند و آمادگی دولت افغانستان را جهت گفت و گو روی تقسیم عادلانه منابع آبی مشترک اعلام داشته است.

اما متأسفانه برخی از کشورهای همسایه، این خواست دولت افغانستان را جدی تلقی نکرده بلکه از طریق ایجاد ناامنی ها در مناطق تطبیق پروژه ها از طریق گروه های دهشت افکن و مافیای محلی روند ایجاد زیرساخت های اقتصادی از جمله بندهای آب را تا حدودی با مشکل مواجه ساخته و ممکن است در آینده نیز این سیاست ناکارا تطبیق و تداوم یابد.

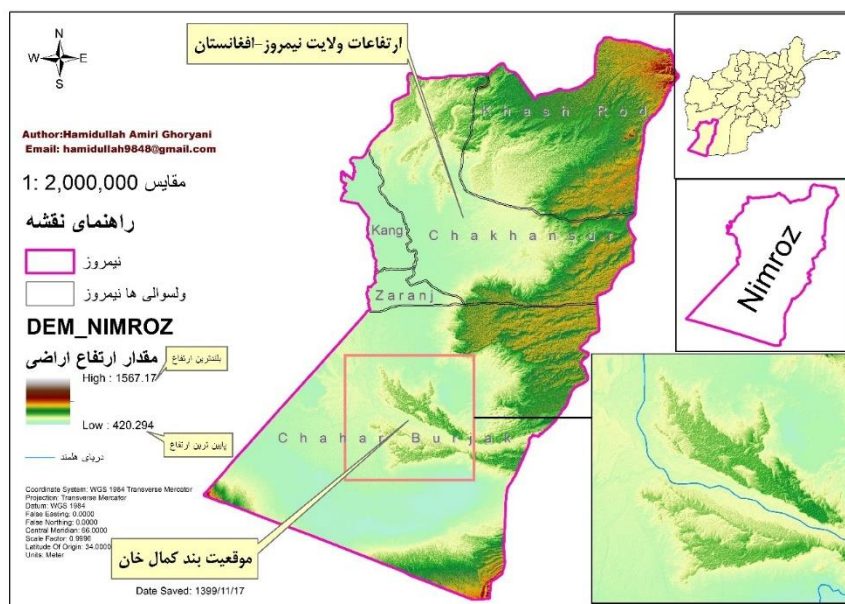
دولت افغانستان مکرراً خواهان همکاری های اقتصادی برد برد با کشورهای همسایه از جمله ایران و پاکستان در زمینه استفاده مشترک و عادلانه از منابع آبی که از مناطق مختلف افغانستان سرچشمه گرفته و در نهایت بخش عمده آن به کشورهای همسایه منتهی می شود، می باشد. از سوی دیگر حکومت وحدت ملی تصمیم جدی بر ایجاد و اعمار زیرساخت های اقتصادی و از جمله بندهای آب دو منظوره (تولید انرژی برق و گسترش کشاورزی) روی رودخانه ها و آب های جاری کشور دارد که به تدریج به مرور زمان تطبیق و عملی خواهد شد

بند کمال خان بر روی رودخانه هلمند اعمار می‌شود. این رودخانه از کوه‌های مناطق مرکزی افغانستان سرچشمه گرفته و پس از طی مسافت حدود ۱۱۰۰ کیلومتر در دریاچه هامون؛ دریاچه‌ای مشترک میان افغانستان و ایران، سرازیر می‌شود. ۴۵ سال پیش میان افغانستان و ایران جهت استفاده مشترک از آب دریای هلمند قراردادی امضا شده است که رئیس محمداشرف غنی پیش از این اعلام کرده بود که دولت افغانستان متعهد به اجرای این قرارداد می‌باشد. بنابراین با توجه به اظهار حسن نیت از طرف حکومت افغانستان، از کشورهای همسایه توقع می‌رود که با اتخاذ «سیاست اقتصادی برد - برد» در زمینه‌های استفاده از ظرفیت‌های مشترک مانند مسیرهای ترانزیتی جاده‌ای، ریلی و هوایی و همچنین استفاده بهینه و مشترک از آب‌های این حوزه، زمینه همکاری بیشتر را فراهم نمایند. استفاده از «سیاست اقتصاد توطئه و تفرقه» ممکن است در کوتاه مدت به نفع یک طرف تمام شود اما در میان مدت و در بلند مدت این سیاست قابل تداوم نبوده و پاسخگو نخواهد بود و روزی به درک و دریافت مشترک روی بازی برد - برد و «اقتصاد همکاری» خواهیم رسید. از این رو دولت افغانستان همیشه آماده گفت و گو و مذاکره با کشورهای همسایه روی موضوعات بنیادی از جمله مدیریت آب‌ها بر مبنای احترام متقابل و تأمین منافع مشترک بوده و می‌باشد. از این رو داکتر محمداشرف غنی رئیس جمهور پیشین کشور در آخرین موضع‌گیری خود در مراسم آغاز به کار ساخت فاز سوم بند کمال خان با صراحت اعلام و تأکید کرد که: «مدیریت آب‌ها موجب همکاری است نه موجب نزاع که در چارچوب معاهدات و قوانین تنظیم می‌گردد».

تأثیر بند کمال خان روی شرایط زیست‌محیطی منطقه

اوضاع افغانستان از لحاظ شرایط زیست‌محیطی نسبت به سایر کشورها متفاوت‌تر است و نظر به داشتن میلیاردها متر مکعب آب شیرین می‌تواند زمینه‌ساز رشد اقتصادی و توسعه اجتماعی در منطقه باشد که متأسفانه نظر به شرایط ناگوار سیاسی به این واقعیت دست نیافته است. بخش زراعتی و مالداري کشور نقش تعیین‌کننده در توسعه و رشد اقتصادی کشور دارد که می‌طلبد در آماده‌سازی امکانات برای این بخش، دولت و وزارت‌خانه‌های انرژی و آب و زراعت و مالداري و سایر نهادهای ذی‌ربط توجه کنند تا به امر توسعه از ابعاد مختلف دست یابیم. اوضاع زیست‌محیطی در سمت غرب و جنوب غرب کشور

نسبت به سایر مناطق کمی متفاوت‌تر است. هرچند افغانستان کشور کوهستانی است که درصد بیشتر آن را سطوح مرتفع تشکیل می‌دهد، اما وضعیت در سمت جنوب غربی کشور فرق می‌کند. آب و هوای این منطقه از نوع بیابانی خیلی گرم و خشک و اوسط بارنده‌گی سالانه در آن ناچیز است. همچنین، میزان تبخیر در آن زیادتر از مقدار بارنده‌گی است. در کنار و حاشیه رودخانه‌ها، روستاهایی شکل

گرفته است که مردم آن از طریق شکار ماهی و پرندگان، زراعت و پرورش مویشی تأمین معیشت می‌کنند. وجود ذخیره‌گاه‌های

¹ <https://www.vpo.gov.af>

آب و بندهای آب‌گردان در منطقه‌ای که در اطراف آن مناطق وسیع خشک و بیابانی قرار دارد، جاذبه آن را بیش‌تر می‌سازد و آن را به مکان مناسبی برای گردش‌گران و سیاحان مبدل می‌کند. موجودیت آب به شکل وسیع موجب تنوع آب و هوایی در سطح محلی و منطقه می‌شود که می‌تواند سمت جنوب غرب افغانستان را در سال‌های متوالی از پدیده خشک‌سالی و کم‌آبی نجات دهد. این ذخیره‌گاه‌ها باعث پر شدن سفره‌های زیرزمینی نواحی اطراف می‌شود و نیاز جدی ساکنان این مناطق به آب را تا اندازه‌ای برطرف می‌سازد. وجود آب می‌تواند، دشت‌ها و بیابان‌های اطراف را سرسبز کند و سیمای منطقه را تغییر دهد. همچنین، این ذخیره‌گاه‌ها باعث شکل‌گیری چراگاه‌ها برای مویشی و مانع سیل‌خیزی و سیلاب‌ها در سمت جنوب غرب کشور می‌شود. ولایت نیمروز از لحاظ شیب اراضی بین ۰ الی ۲۱۰ درجه قرار دارد و نسبت به درجه شیب اراضی کل کشور (۰ - ۸۶۵) کم‌ترین مقدار درجه شیب را دارد و این یکی از مولفه‌های مهم در امر توسعه شهری - روستای، ایجاد باغ‌ها، اراضی زراعتی، تأسیس شهرک‌های مسکونی، شرکت‌های صنعتی، ساخت‌وساز، حمل و نقل و... به شمار می‌رود. بند کمال خان نسبت به موقعیتی که دارد، حدوداً بین مناطق دارای درجه شیب اراضی (۱۶-۰) قرار دارد که نبود تضادهای ارتفاعی را نشان می‌دهد.

اهداف احداث بند کمال خان:

- مهار سیلاب‌ها: سیلاب‌ها هر ساله خسارات زیادی به ولایت نیمروز وارد می‌کنند، درست زمانی که جانب ایران «دریچه‌های بند کهک» اش را پایین می‌آورد تا سیلاب آن کشور را متضرر نکند، ولایت نیمروز هدف چند برابر تهدید سیلاب قرار می‌گیرد، اما با احداث بند کمال خان این مشکل رفع می‌گردد و سیلاب‌ها توسط این بند مهار، ذخیره و منحرف می‌شوند.

- بالا رفتن سطح اقتصاد و افزایش اشتغال: ۱۷۴ هزار هکتار زمین قابل کشت در پایین‌دست بند کمال خان وجود دارد که با رسیدن آب به آن‌ها ساکنین منطقه می‌توانند به صورت مستقیم و غیر مستقیم به کار مشغول شوند. منطقه سیستان، زمانی انبار غله منطقه نامیده می‌شد، اما متأسفانه امروزه به دلیل نرسیدن آب، این پتانسیل از آن‌ها گرفته شده است.

- اثرات زیست محیطی: امروزه ولایت نیمروز به خصوص شهر زرنج به دلیل کمبود آب به منطقه‌های بیابانی تبدیل شده است به طوری که ریگ‌های روان به حاشیه شهر رسیده‌اند. نبود پوشش گیاهی در منطقه باعث ایجاد گرد و خاک فراوان و همچنین حرکت ریگ‌های روان شده است که سلامتی ساکنین منطقه را به خطر انداخته است. آب‌های بند کمال خان می‌تواند پوشش گیاهی منطقه را ترمیم کند و نیز با افزایش میزان رطوبت هوا از خشکی آن بکاهد.

- تطبیق معاهده تقسیم آب رود هلمند ۱۳۵۱: افغانستان و ایران در سال ۱۳۵۱ معاهده‌ای را برای تقسیم آب رودخانه هلمند به امضا رساندند که به موجب آن در یک سال آبی نرمال (که تعریف آن در معاهده آمده است) افغانستان باید در مجموع حدود ۸۱۷ میلیون متر مکعب آب را طبق جدول موجود در معاهده به جانب ایران بدهد. هر چند که ایران سالانه در حدود ۲۰۵ میلیارد متر مکعب آب که حدود ۱۰۵ میلیارد آن را در چاه نیمه‌ها و حدود یک میلیارد آن را در از طریق پمپاژ و کانال‌های غیرقانونی جدیدی که حفر کرده است، می‌گیرد، اما در عمل ادعا دارد که حق آب‌اش را نگرفته است، اعمار این بند باعث می‌شود تا هم ایران نتواند آب بیشتر از حقایق‌اش دریافت کند و هم با ساختمانهای اندازه‌گیری‌کننده طبق جدول معاهده به این کشور، آب تحویل داده شود.

- تأمین برق: این بند می‌تواند ۹۰۵ میگاووات برق برای منطقه تأمین کند. این میزان برق می‌تواند علاوه بر ایجاد اشتغال، با روشنایی خانه‌های زیادی در مناطق مسکونی اطراف بند زمینه آسایش ساکنین را به خصوص در فصول گرمای منطقه فراهم کند.

- احیای اکوسیستم هامون‌ها: هامون‌ها که شامل پوزک، صابوری، هیرمند و گود زره می‌باشند اکوسیستمی بسیار فعال و کارا در سیستان افغانستان و ایران ایجاد کرده بود سرزمین کویری سیستان را به محل زنده‌گی و مهد تمدن مبدل ساخته بود، که متأسفانه بر اثر زیاده‌خواهی‌ها و سوء مدیریت جانب ایران این اکوسیستم از بین رفته است، بند کمال خان فرصتی

² <https://8am.af/economic-agricultural-and-environmental-benefits-of-kamal-khan-dam-for-afghanistan/>

می‌شود تا بخشی از این کوسیستم احیا شود، هر چند که برگرداندن اکوسیستم هامون‌ها به حالت اولیه‌اش ناممکن است، اما باید در تعادل بخشی این اکوسیستم توجه شود و نگذاریم تا ایران مثل تالاب دریاچه ارومیه، تالاب گاو خونی، تالاب هورالعظیم و ده تالاب و اکوسیستم دیگرش، این تالابهای حیاتی و زیست محیطی و به خصوص تالاب پوزک و گود زره که کاملاً در خاک ما قرار دارند را نیز بخشکاند، اما اعمار بند کمال خان فرصت مناسبی است برای به دست گرفتن مدیریت آب‌های رود هلمند و احیا اکوسیستم هامون‌ها.^۳

بند کمال خان چالش‌ها و مزایای آن

ولایت نیمروز از جمله ولایات گرم سیر و مسطح کشور به شمار می‌رود. این ولایت در غرب با ایران و در جنوب با پاکستان سرحد سیاسی دارد. همچنین از طرف شمال با ولایت فراه و از سمت شرق با ولایت هلمند هم مرز است.

افغانستان در طی سالهای متمادی با کشورهای همسایه به خصوص ایران و پاکستان در مورد تقسیم آب مشکل دارد. در طی چندین سال به علت تنش‌های سیاسی و چنگ‌های داخلی در کشور؛ نتوانست آب هایش را مدیریت نماید. همواره ایران و پاکستان از آبهای افغانستان سود بردند.

اختلاف بر سر رود هلمند میان ایران و افغانستان به سالهای ۱۸۷۰ باز میگردد، زمانی که افغانستان تحت کنترل بریتانیا بود. در سال ۱۹۳۹ میلادی، حکومت رضا شاه پهلوی و محمد ظاهر شاه توافقی در زمینه تقسیم آب امضاء کردند، اما مجلس نمایندگان افغانستان این توافق را تصویب نکرد. در سال ۱۹۴۸ تلاش دیگری برای حل اختلاف در واشنگتن به عمل آمد. براساس توافقی که در فروری ۱۹۵۱ صورت گرفت؛ سهم ایران از آب هلمند ۲۲ متر مکعب تعیین شد. اما ایران این پیشنهاد را رد کرد و تقاضای آب بیشتری نمود. این تنش‌ها و اختلاف‌ها تا هنوز متأسفانه ادامه دارد.

بعد از سقوط طالبان در دوران ریاست جمهوری حامد دزد کززی موضوع مدیریت آب چندان پیگیری نشد؛ در زمان حکومت وحدت ملی، اشرف غنی در چندین سخنرانی اش در مورد پروژه سلما و از مدیریت آب به عنوان سرمایه ملی یاد آوری نمود (روزنامه ۸ صبح).

براساس ارزیابی وزارت انرژی آب افغانستان، ذخایر آبی کشور به ۷۵ میلیارد متر مکعب آب می‌رسد، که از این میان ۷۰٪ را کشورهای همسایه به خصوص ایران و پاکستان استفاده می‌نمایند و ۳۰٪ دیگر آن در داخل کشور به مصرف میرسد. با این حال مدیریت درست از منابع آبی کشور می‌تواند در توسعه اقتصادی و زراعتی بسیار مفید واقع شود (روزنامه ۸ صبح).

همچنان براساس احصائیه وزارت انرژی و آب، بندهای آبی افغانستان توانایی تولید ۳۲ میلیون کیلووات برق در ساعت را دارا می‌باشد، که ارزش برق تولید شده از این بندها به ۲۲ میلیارد دالر خواهد رسید.

نتیجه گیری:

پروژه‌های زیربنایی از جمله ساخت بندهای اب با هدف دوگانه تولید انرژی برق و گسترش شبکه‌های آبیاری، منجر به ایجاد اشتغال و کاهش نرخ بیکاری میگردد.

با توجه به اشتغال بیش از ۷۸ درصد نیروی کار کشور در بخش زراعت و مالداری، موحودیت اب و خاک جهت توسعه و گسترش بخش کشاورزی در کشور حایز اهمیت بالا میباشد.

کار دیزاین و ساخت بند کمال خان در سال ۱۳۴۵ آغاز شد که این پروژه ملی تا کنون به دلایل گوناگون تکمیل نشده است. مرحله اول ساخت این بند در سال ۱۳۹۱ توسط کمپنی تدس کشور تاجکستان تکمیل گردید و ساخت فاز دوم ان در سال ۱۳۹۱ توسط شرکت مشترک برایت پیریل و اسیابنا (BPCC, ABCC) آغاز و در سال ۱۳۹۴ تکمیل شده است. اما فاز سوم به دلیل کمبود منابع بودجه‌یی و اعتبارات تا ۱۳۹۶ معطل گردید، اما در ۳۱ حمل ۱۳۹۶ با بودجه ۷۸ میلیون دالری از بودجه انکشافی دولت افغانستان و با حضور ریس جمهور ساخت ان آغاز گردید.

³ <https://8am.af/kamal-khan-dam-water-management-helmand/>

موقعیت بند کمال خان بیشتر در دشت های وسیع ولایت نیمروز است و زمین در این ساحه از شیب کمی برخوردار است ، ارتفاع این بند ۱۶ متر و ظرفیت ذخیره اب ان ۵۲ میلیون متر مکعب اب میباشد و توان کنترل اب و سیلاب های موسمی ان بسیار بالا است. با تکمیل شدن این بند اب، علاوه بر تاثیر مثبت روی محیط زیست منطقه، بیش از ۸۰۰ هکتار زمین زیر آبیاری قرار خواهد گرفت ، در حدود ۹ میگاوات برق تولید خواهد شد ، زمینه کسب و کار در این زمینه افزایش خواهد یافت و از سیلاب های موسمی تا حدی زیادی جلوگیری خواهد شد.

منابع:

- 1- <https://af.shafaqna.com/FA/194902>
- 2- <https://da.azadiradio.com/a/30748800.html>
- 3- <https://www.etilaatroz.com/110293/defeat-in-helmand-and-thirst-inhamoon/>
- 4- <https://www.khorasanzameen.net/php/read.php?id=785>
- 5- <https://8am.af/economic-agricultural-and-environmental-benefits-of-kamal-khan-dam-for-afghanistan/>